

Ελληνική Δημοκρατία
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Ηπείρου

Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία Εργαστήριο

Ενότητα 3: Αρπακτικά εντόμων Β

Δρ Δήμητρα Ζωάκη-Μαλισιόβα
Καθηγήτρια Εντομολογίας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τμήμα: Τεχνολόγων Γεωπόνων
Τίτλος Μαθήματος: Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία
Εργαστήριο
Ενότητα 3: Αρπακτικά εντόμων Β

Όνομα Καθηγητή: Δρ Δήμητρα Ζωάκη-Μαλισιόβα
Βαθμίδα Καθηγητή: Καθηγήτρια
Άρτα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.
- Το έργο «**Ανοιχτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αρπακτικά εντόμων Β

Σκοποί ενότητας

- Αναγνώριση των κυριότερων αρπακτικών των εντόμων, εχθρών των καλλιεργειών.

Περιεχόμενα ενότητας

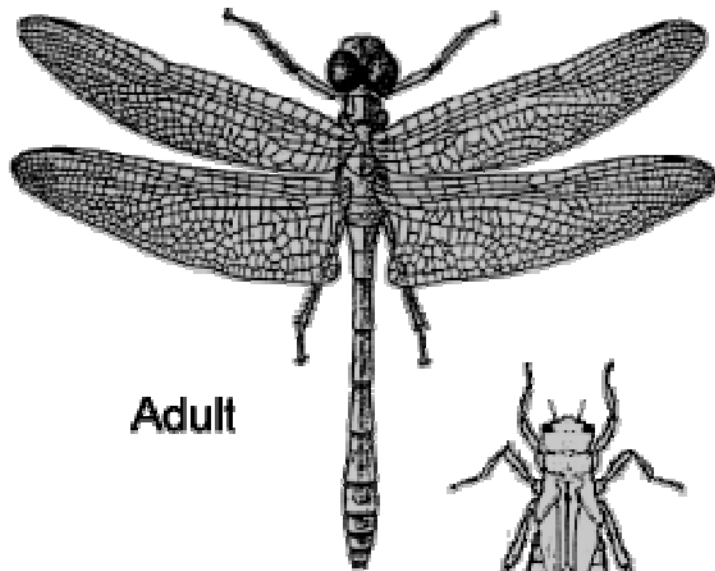
- Αρπακτικά εντόμων.
  - Odonata
  - Neuroptera
  - Coleoptera (Carabidae, Staphylinidae, Coccineliidae)
  - Lepidoptera

Αρπακτικά εντόμων

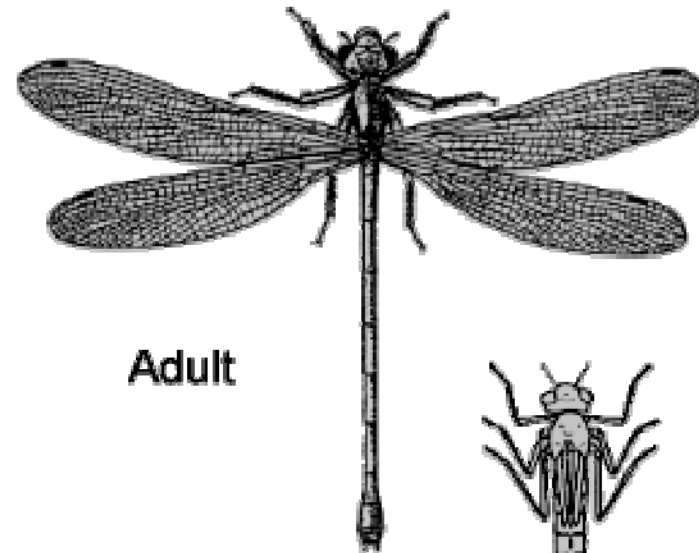
Τάξη Odonata (1)

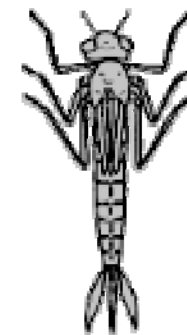
Adult

Naiad

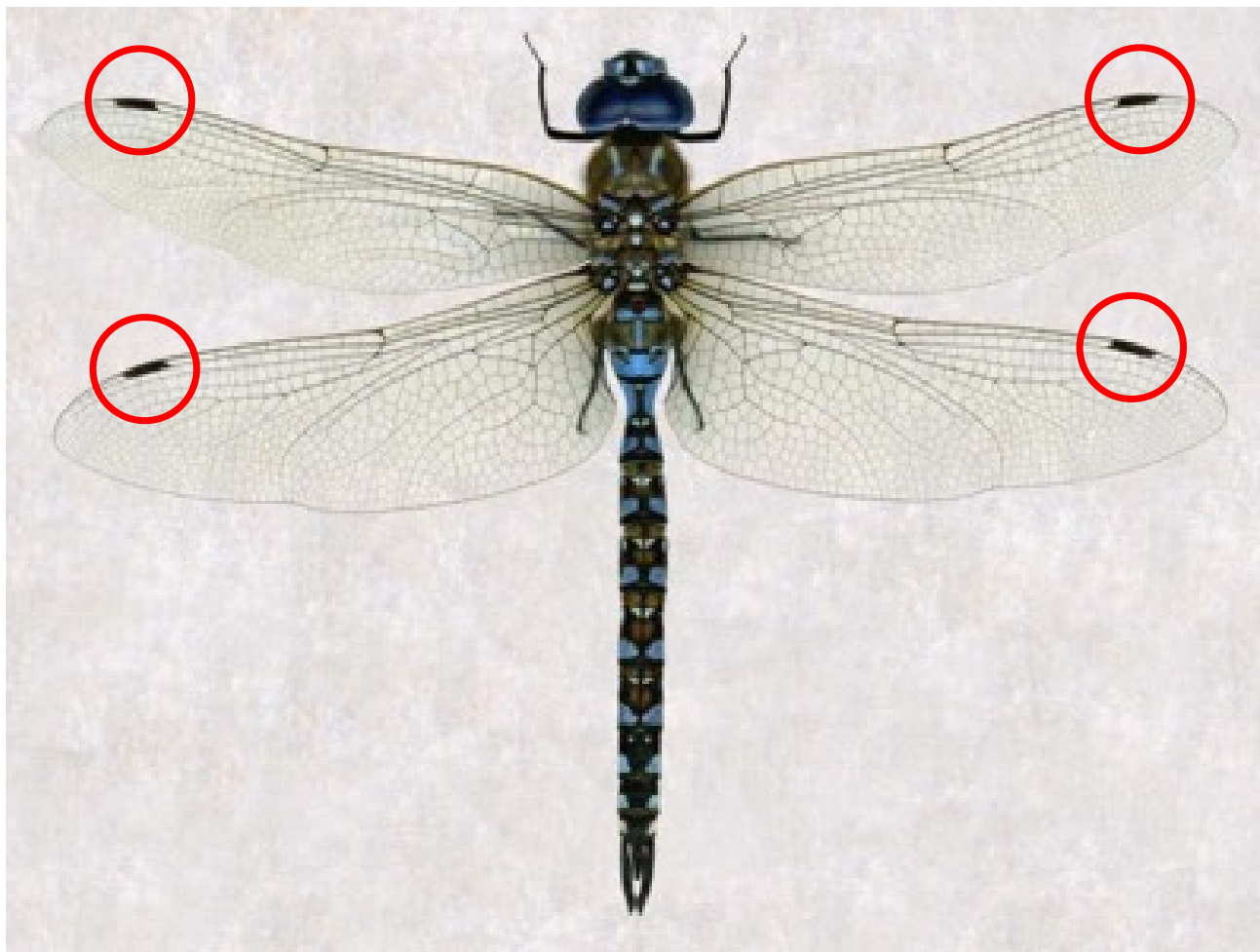
Adult

Naiad

ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΑΚΙΑ

Τάξη Odonata (2)

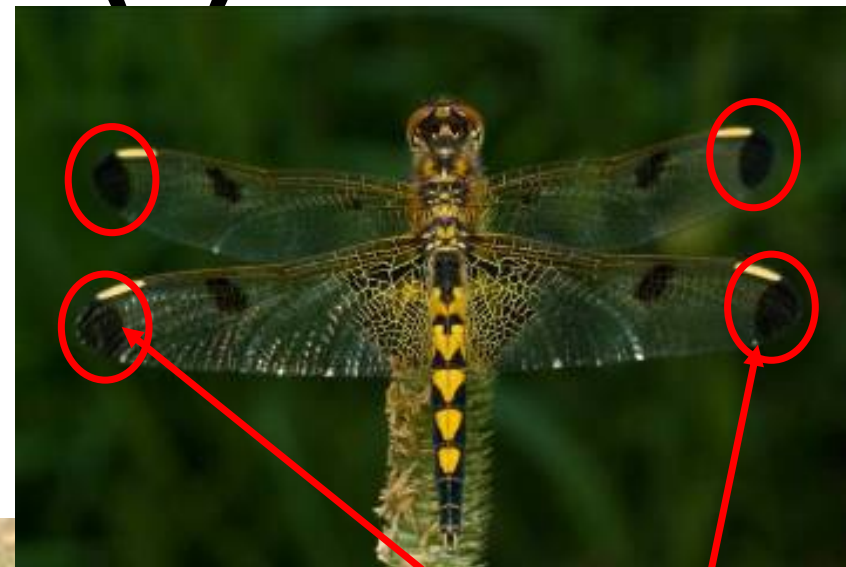
Μεμβρανοειδείς πτέρυγες με μαύρη κηλίδα στην άκρη τους)

Τάξη Odonata (3)

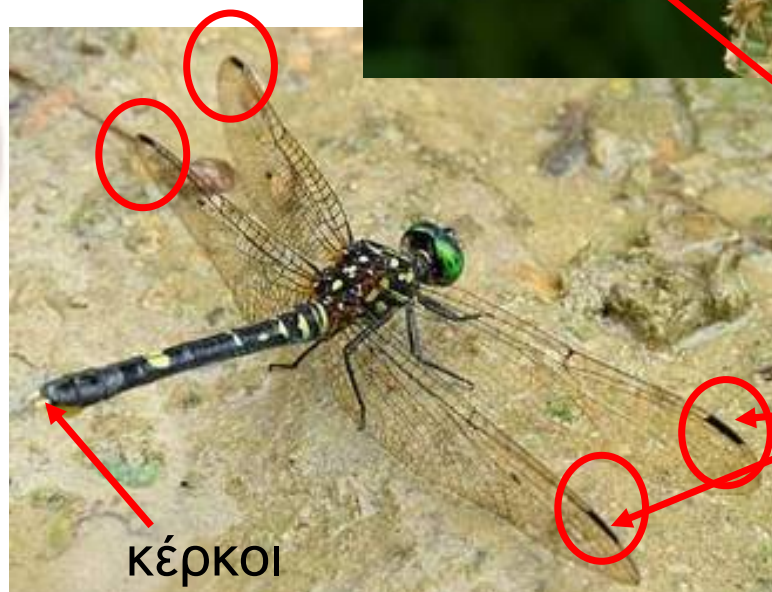
Κάτω χείλος μακρύ & αρθρωτό

Υδρόβια νύμφη

σκοτεινόχρωμο
στίγμα

κέρκοι

Χερσαίο ενήλικο

Neuroptera

- Μερικά είδη των Οικογενειών Sialidae & Lorydalidae είναι αρπακτικά σε υδρόβια ενδιαιτήματα, αλλά λόγω της τροφής που καταναλώνουν δεν ενδιαφέρουν την IPM
- Είδη που χρησιμοποιούνται στη βιολογική καταπολέμηση ανήκουν στις Οικογένειες Chrysoridae (γένη *Chrysopa* & *Chrysoperla*), γνωστά ως **χρύσωπες**
- Είδη Hemerobiidae είναι λιγότερο κοινά (εντοπίζονται σε δάση), ενώ είδη Coniopterygidae τρέφονται από μικρά έντομα, ωά εντόμων και ακάρεα

Neuroptera: Chrysopidae

- Έχουν μεγάλου μεγέθους άνω γνάθους και τα ωά τους φέρονται επί μίσχου
- Ως ενήλικα & προνύμφες είναι αρπακτικά αφίδων, αλευρωδών και ωών διαφόρων εχθρών, όπως *Helicoverba zea* & *H. virescens*

Chrysoperla carnea

Chrysopidae Neuroptera (1)

- Πτέρυγες διαφανείς με πολλά νεύρα
- Μήκος 2,0-2,5 cm, αρπακτικό, πολυφάγο
- Τα ακμαία σε μερικά φυτικά είδη τρέφονται με νέκταρ
- Τα ωά φέρονται επί μίσχου, για να μην θανατώνονται από άλλα έντομα που κινούνται στο μίσχο και να μη σημειώνονται φαινόμενα κανιβαλισμού
- Η προνύμφη είναι καστανή ή πράσινη και φέρει τριχοφόρα νημάτια; Άνω & γνάθος ενώνεται και είναι **κοίλες**

Chrysoperla carnea

Chrysopidae Neuroptera (2)

- Η προνύμφη περπατά και μυζά χυμούς; Τοξίνες παραληρούν το θύμα (αποδιοργάνωση εσωτερικού), όπου και το μυζά
- Έχει 3 νυμφικά στάδια, η νύμφη 3^{ου} σταδίου σχηματίζει βομβύκιο
- Ρυρα κινητή, οι νύμφες δεν έχουν πολλές τρίχες

Neuroptera: Chrysopidae

Chrysopa & Chrysoperla carnea (1)

Ακμαίο

Ωά

Ωά με μίσχο, για την
αποφυγή των θηρευτών τους

Neuroptera: Chrysopidae

Chrysopa & *Chrysoperla carnea* (2)

Προνύμφη

Neuroptera: Chrysopidae

Chrysopa & *Chrysoperla carnea* (3)

Προνύμφη
κατατρώγει
κάμπια

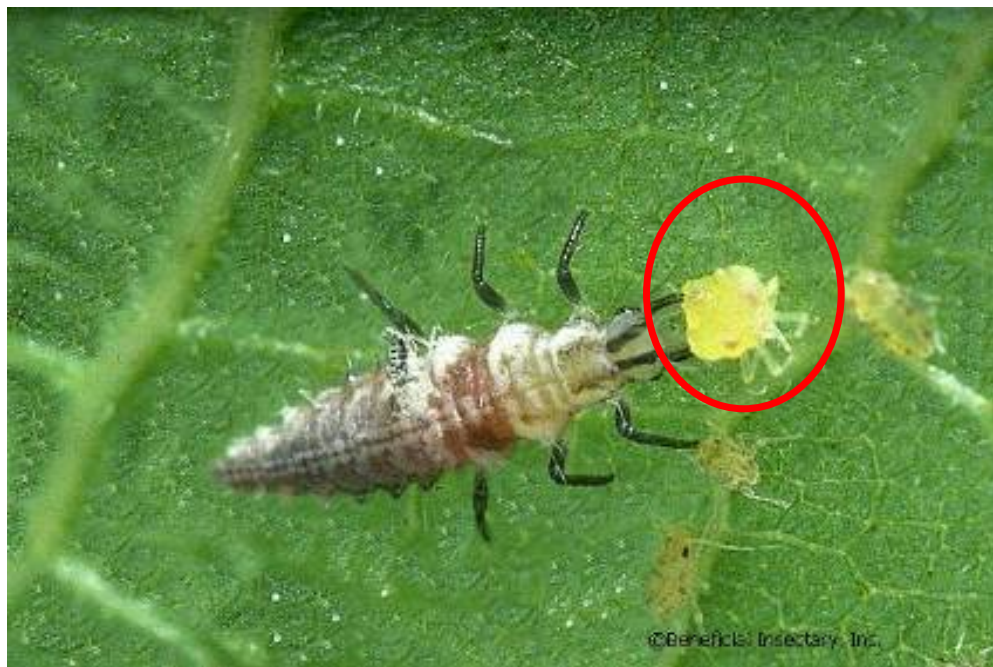

Προνύμφη κατατρώγει αφίδα

Chrysoperla carnea Chrysopidae

Neuroptera

Ωα

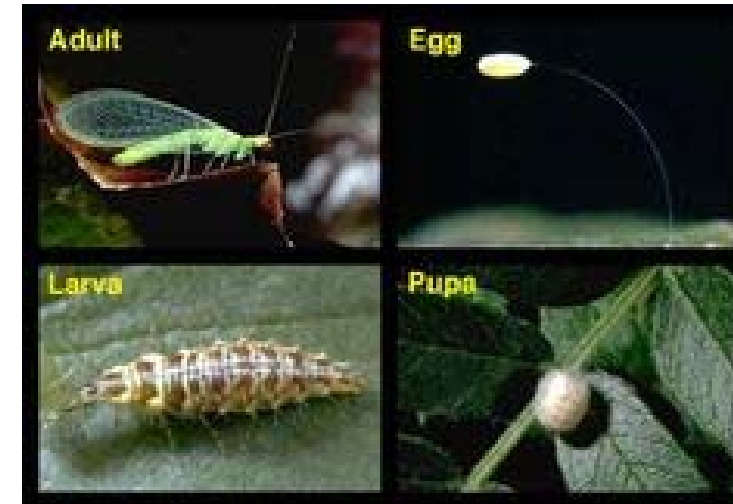
Chrysoperla carnea Chrysopidae

Neuroptera

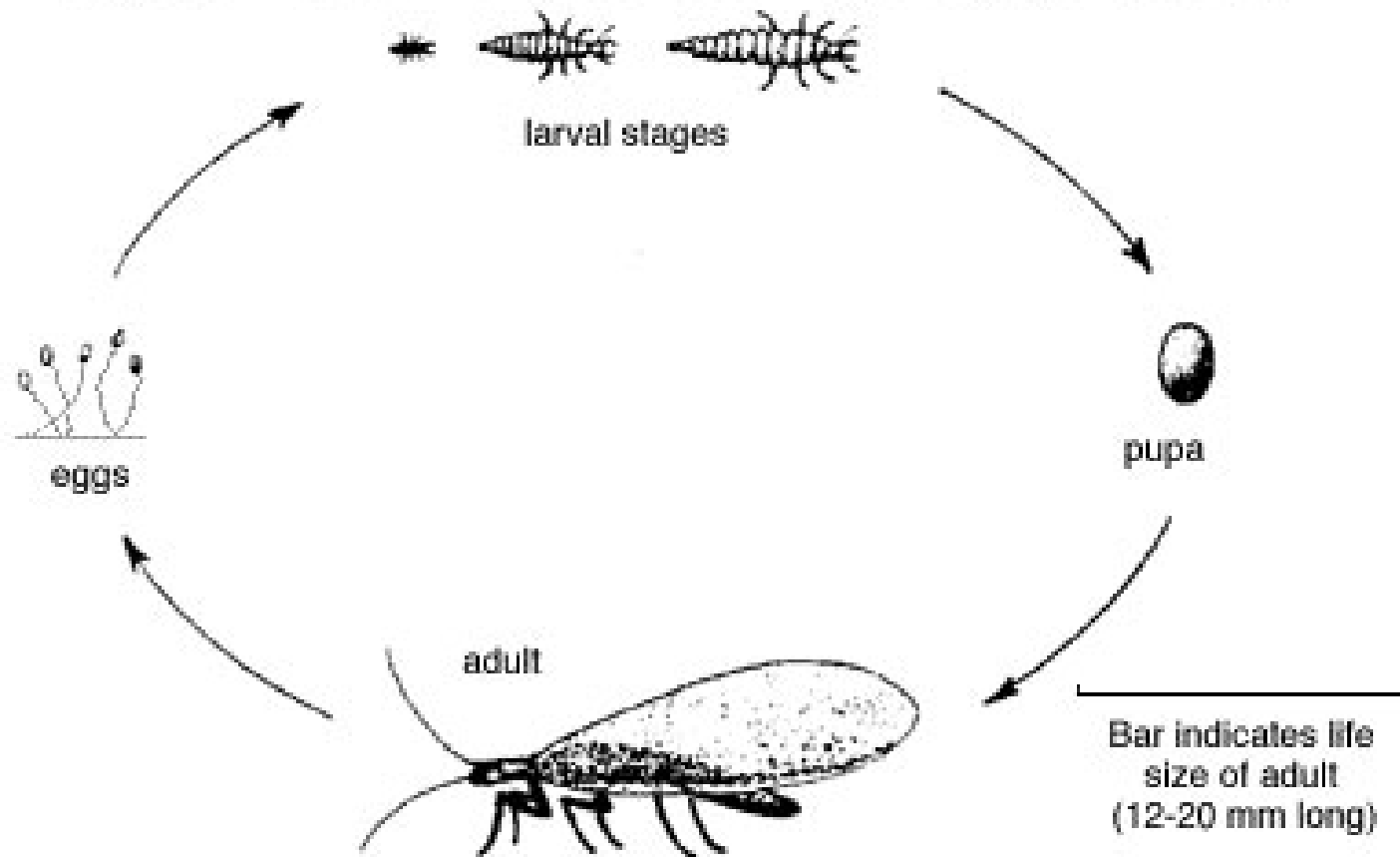

Chrysoperla carnea Chrysopidae

Neuroptera

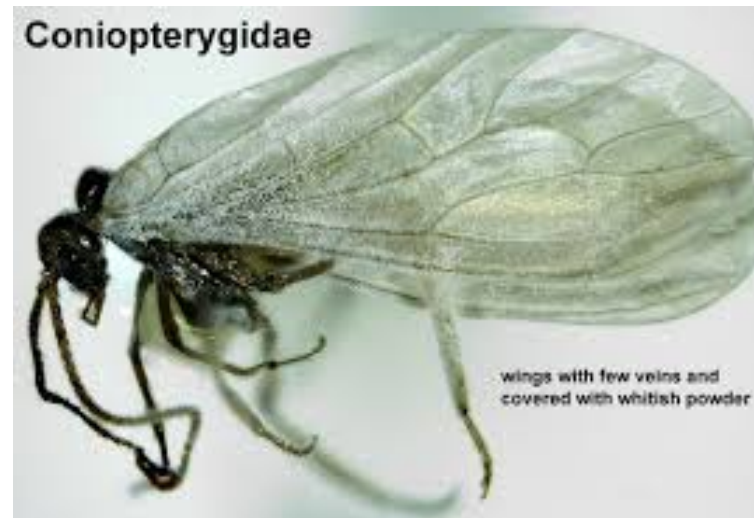

Life cycle of the common green lacewing, *Chrysoperla carnea*

Βιολογικός
κύκλος

Coniopterygidae Neuroptera

Coleoptera (1)

- Μερικές Οικογένειες έχουν είδη, τα οποία χαρακτηρίζονται ως αρπακτικά
- Σημαντικές Οικογένειες για βιολογική καταπολέμηση είναι οι: **Coccinellidae, Carabidae, Staphylinidae**
- Άλλες Οικογένειες (εκτός των τριών ανωτέρω) με αρπακτικά είδη είναι οι Gyrinidae, Dytiscidae (υδρόβια αρπακτικά είδη), Histeridae, Cantharidae, Cleridae, Cybocephalidae, Cicindelidae

Coleoptera (2)

- **Carabidae:** συνήθως έχουν σκούρο μεταλλικά χρώματα τα και περισσότερα είναι πολυφάγα αρπακτικά; Σουν πάνω ή κοντά στο έδαφος, όπου και τρέφονται κυρίως τη νύχτα; Μερικά αναρριχώνται επί των φυτών και είναι σημαντικά αρπακτικά σε καλλιέργειες, όπως σιτηρά, κτηνοτροφικά και βιομηχανικά φυτά
- **Staphylinidae:** τα περισσότερα είδη είναι αρπακτικά; Μερικά, μάλιστα, είναι σημαντικά αρπακτικά ωών & προνυμφών Diptera που αναπτύσσονται σε κοπριά, καθώς και Diptera που προσβάλλουν ρίζες κρεμμυδιού, λαχάνου και μπρόκολου

Coleoptera (3)

- **Coccinellidae:** είδη της είναι σημαντικά αρπακτικά, ιθαγενή ή/και έχουν εισαχθεί για μαζικές απελευθερώσεις (π.χ. θερμοκήπια)
- Τρέφονται με μαλακόσωμα έντομα-εχθροί των καλλιεργειών (Hemiptera, Homoptera), όπως αφίδες, κοκκοειδή, ωά διαφόρων εντόμων, κ.ά.
- Παραδείγματα εισαγωγών ειδών είναι τα *Rodolia cardinalis* ενάντια του *Icerya purchasi*, *Cryptognatha nodiceps* ενάντια του *Aspidiotus destructor*, *Chilocorus distigma* & *C. Nigrinus* ενάντια διαφόρων Diaspididae

Coleoptera (4)

- Η αποτελεσματικότητα των **Coccinellidae** εξαρτάται από την επάρκεια διαθέσιμης τροφής
- Μετανάστευση προς τις υψηλότερες τοποθεσίες, ενώ το χειμώνα εντοπίζονται κάτω από πέτρες (μείωση των αναγκών τους, λόγω μείωσης των πηγών διατροφής)
- Μετά την κατανάλωση του λιπώδους ιστούς τους, λαμβάνει χώρα αναστροφή της διαστηριότητάς τους καταναλώνοντας τις ωοθήκες τους
- Το καλοκαίρι διέρχονται σε διάπαυση, ενώ το χειμώνα υφίσταται απλός «εφησυχασμός»

Coleoptera (5)

- **Coccinellidae** έχουν χρησιμοποιηθεί και για τη διατήρηση πληθυσμών σε αγροικοσυστήματα, όπως το *Coleomegilla maculata* (αρπακτικό ωών του εχθρού *Leptinotarsa decemlineata*)
- Μαζικά παραγωγή και εξαπόλυση ειδών Coccinellidae πραγματοποιείται, όπως το *Chilocorus nigritus* ενάντια κοκκοειδών, *Cryptolaemus montrouzieri* ενάντια του ψευδόκοκκου και *Stethorus punctillum* ενάντια ακάρεων

Carabidae (1)

HG

Carabidae (2)

Staphylinidae (1)

Staphylinidae (2)

Coccinelidae (1)

ακμαίο

προνύμφη

Πασχαλίτσες

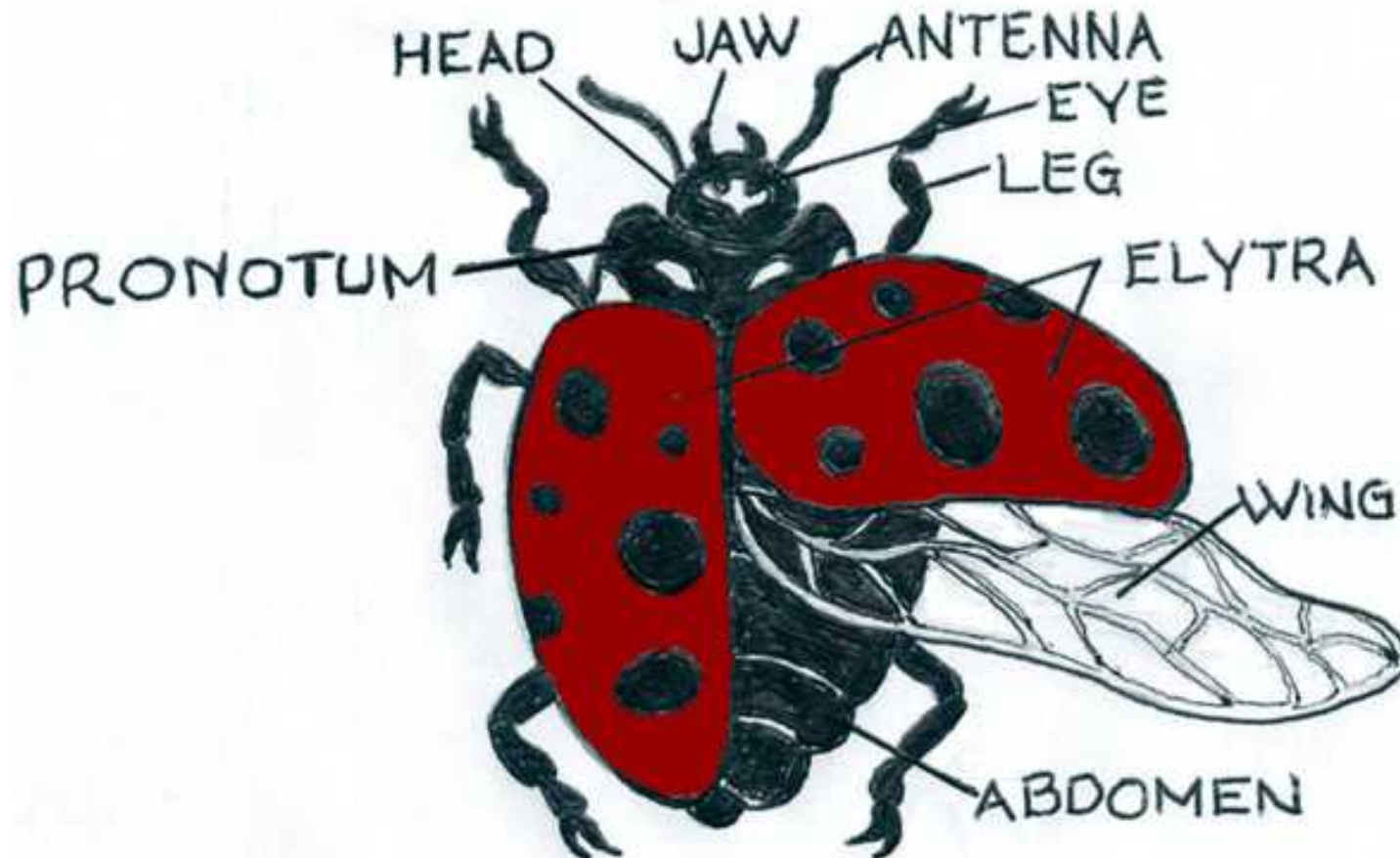

Coccinelidae (2)

Coccinelidae (3)

ANATOMY OF A LADY BEETLE

Coccinelidae (4)

Πασχαλίτσες
αρτακτικά είναι
και τα ακμαία και
οι προνύμφες

Coccinelidae (5)

- ***Adalia bipunctata***: μήκος 4 mm; πορτοκαλοκίτρινο με 2 μαύρα στίγματα σε κάθε έλυτρο και κίτρινη περιοχή αριστερά & δεξιά του πρνώτου; **αφιδοφάγο**
- ***Stethorus punctillum***: μήκος ~1 mm; σχεδόν μαύρο; φέρει τρίχες στο πρνώτο και στα έλυτρα; **τετρανυχοφάγο**
- ***Scymnus subvilosus***: μήκος ~2,5 mm; έλυτρα καστανέρυθρα με μία μαύρη κηλίδα στο κέντρο κάθε ελύτρου; πρνώτο μαύρο με δύο καστανέρυθρες περιοχές, από μία σε κάθε πλευρά; Φέρει πυκνό τρίχωμα επί όλου το σώματος; **Αφιδοφάγο**
- ***Epilachna elaterii***: μήκος 7-8 mm; Κιτρινοπορτοκαλί με 6 μαύρα στίγματα σε κάθε έλυτρο; **Φυτοφάγο**

Coccinelidae (6)

- ***Hippodamia variegata***: μήκος 6-7 mm; Έλυτρα ερυθρά φέροντα 7 μαύρες κηλίδες; Η πρόσθια κεντρική κηλίδα σχήματος Δ; προθώρακας μαύρος εκτός από τις πρόσθιες γωνίες, που είναι κίτρινες; **αφιδοφάγο**
- ***Synharmonia conglobata***: μήκος 4 mm; Έλυτρα και πρόνωτο κιτρινοπορτοκαλόχρωα με πολλά μαύρα στίγματα, τα μεσαία συνενούμενα
- ***Cryptolaemus montrouzieri***: μήκος 4 mm; Έλυτρα κυανόμαυρα; Πρώνοτος & οπίσθιο τμήμα των ελύτρων κιτρινοπορτοκαλί; Καλύπτεται από πυκνό τρίχωμα; **ψευδοκοκκοφάγο**

Coccinelidae (7)

- ***Rodolia cardinalis***: μήκος 3,0-3,5 mm, έλυτρα ερυθρά με μαύρες περιοχές; Φέρει επί του σώματος τρίχες; **Ισερυοφάγο**
- ***Exochomus quandripustulatus***: μήκος 3-4 mm; έλυτρα & πρόνωτος μαύρα; Σε κάθε έλυτρο υπάρχουν 2 κιτρινοπορτοκαλί κηλίδες; Πρόσθιες διαφορετικού σχήματος από τις οπίσθιες; **Κοκκοειδοφάγο** (Coccoidea)
- ***Chilocorus bibustulatus***: μήκος 2-3 mm; Καστανόμαυρο με μία διακοπτόμενη εγκάρσια κόκκινη ταινία στη μέση κάθε ελύτρου; **Κοκκοειδοφάγο** (Diaspididae)

Coccinelidae (8)

Harmonia axyridis

Nephus sp.

Στο θώρακα φέρει βούλες
(τα *Rhyzobius* δεν φέρουν
βούλες στο θώρακα)

Coccinelidae (9)

Μαύρο
μεγαλύτερο

Rhizobius forestieri

Καστανό
μικρότερο

Rhizobius lophanthae

Coccinelidae (10)

3
μαύρες
βούλες

Hippodamia undecimnotata

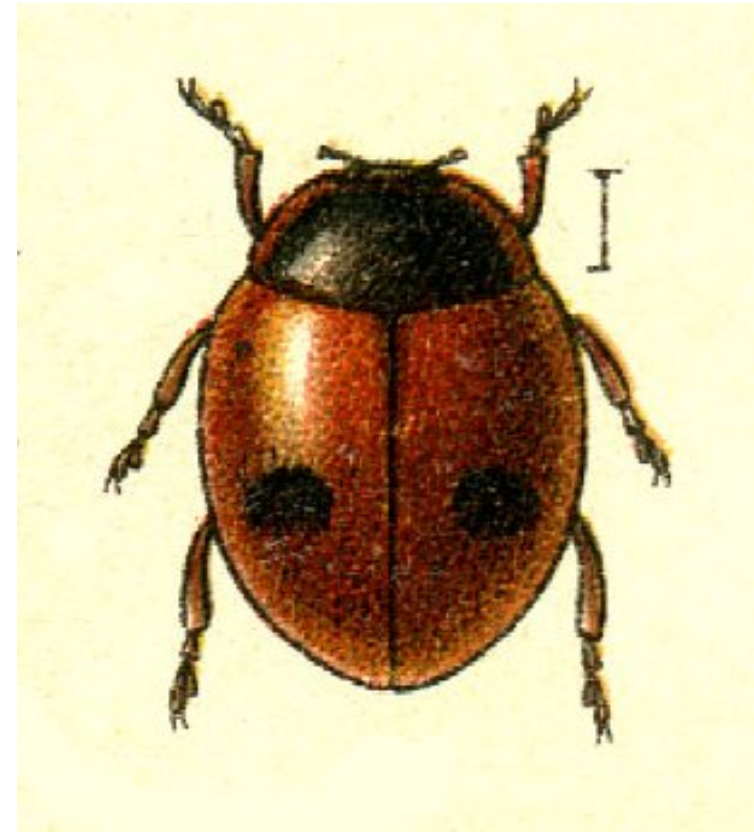
1
μαύρη
βούλα

Adalia bipunctata

Coccinelidae (11)

Stethorus punctillum

Scymnus subvillosus

Coccinelidae (12)

Hippodamia variegata

Synharmonia conglobata

Coccinelidae (13)

Cryptolaemus montrouzieri

Rodolia cardinalis

Coccinelidae (14)

Exochomus quadripustulatus

Chilocorus bipustulatus

Coccinelidae (15)

Epilachna elaterii

6 μαύρες κηλίδες
σε κάθε έλυτρο

Coccinelidae (16)

προνύμφες

Coccinelidae (17)

Προνύμφη (αριστερά) & ακμαίο (δεξιά)
«πασχαλίτσας» ως αφιδοφάγα

Coccinelidae (18)

Ακμαίο *A. bipunctata*
αφιδοφάγο

Ακμαίο *R. cardinalis* τρώει
Icerya purhachi

Coccinelidae (19)

Προνύμφη *C. bipustulatus*
τρώει Diaspididae

Προνύμφη *S. punctillum*
τρώει ΤΕΤΡΆΝΥΧΟΥΣ

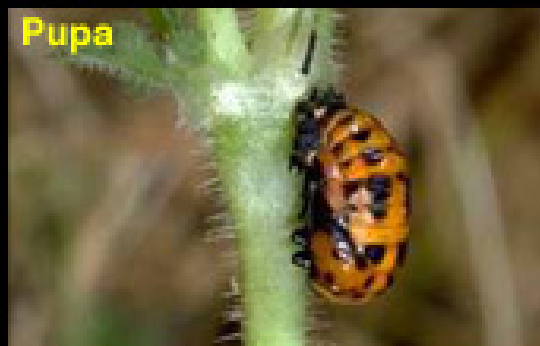
Ακμαίο *E. quadripustulatus*
τρώει Coccoidea

Coccinelidae (20)

Η πασχαλίτσα *Cryptolaemus montrouzieri* ενάντια του εχθρού των εσπεριδοειδών και κηπευτικών του «ψευδόκοκκου» [*Planococcus* (= *Pseudococcus*) *citri* Pseudococcidae Homoptera-Hemiptera]

Coccinelidae (21)

Adalia bipunctata Coccinelidae

- Ακμαίο μήκους 6 mm και προνύμφη (τελευταίο στάδιο) 7 mm
- Συναντάται με δύο χρωματικές μορφές: Κόκκινα έλυτρα με δύο μαύρα στίγματα (συχνότερη μορφή) ή μαύρα έλυτρα με δύο κόκκινα στίγματα
- Διαχειμάζει ως ακμαίο; Ενεργοποιείται $>16^{\circ}\text{C}$ με τη δράση του να αρχίζει τον Απρίλιο και να κορυφώνεται το Μάιο-Ιούνιο
- Ως ακμαίο καταναλώνει σε δενδροκομικές κυρίως καλλιέργειες 20-30 αφίδες την ημέρα και ως ώριμη προνύμφη τον ίδιο αριθμό αφίδων ή 1000-2000 ακάρεια

Coccinella septempunctata

Coccinellidae

- Ακμαίο μήκους 9 mm & προνύμφη (τελευταίο στάδιο) 12 mm
- Κεφαλή & θώρακας μαύρα, ενώ έλυτρα κόκκινα με 7 μαύρες κηλίδες
- Διαχειμάζει ως ακμαίο; Ενεργοποιείται >12°C και εμφανίζει ίδια περίοδο δραστηριότητας και αδηφαγίας με το *Adalia bipunctata*
- Ελέγχει αποτελεσματικά αφίδες σε καλλιέργειες σιτηρών, τεύτλων, ψυχανθών και έχει μέτρια δράση σε λαχανικά

Chilocorus bipustulatus Coccinellidae

- Ακμαίο μήκους 5 mm, όπως & προνύμφη (τελευταίο στάδιο)
- Διακρίνεται από τα άλλα Coccinellidae, από τη χαρακτηριστική προεξοχή σε όλη την περίμετρο των ελύτρων του
- Έχει 3 γενεές το χρόνο και διαχειμάζει ως ακμαίο
- Δραστηριοποιείται από Μάιο ως Σεπτέμβριο και τρέφεται κυρίως με κοκκοειδή Diaspididae σε δενδροκομικές καλλιέργειες
- Το ακμαίο ή η ανεπτυγμένη προνύμφη καταναλώνει 20-40 κοκκοειδή την ημέρα

Stethorus punctillum Coccinelidae

- Πολύ μικρό (1-1,5 mm), μαύρο, 3 γενεές το χρόνο
- Διαχειμάζει ως τέλειο κυρίως κάτω από φλοιούς δένδρων και δραστηριοποιείται από το δεύτερο δεκαήμερο του Απριλίου ως το πρώτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου (αν το κλίμα είναι ήπιο, η τρίτη γενεά μπορεί να παραταθεί ως το δεύτερο δεκαήμερο του Οκτωβρίου)
- Η λεία του είναι κυρίως ο κόκκινος τετράνυχος σε όλα τα στάδιά του (ωά, προνύμφες ακμαία); Μπορεί να αντιμετωπίσει προσβολές κόκκινου τετράνυχου σε μεγάλο βαθμό, αν δεν εφαρμοστούν εντομοκτόνα-ακαρεοκτόνα
- Μια προνύμφη μπορεί να καταστρέψει ημερησίως 50-70 ωά ή 20-30 κινητές μορφές τετρανύχων

Cybocephalus nipponicus

Cybocephalidae Coleoptera (1)

Προνύμφη

Cybocephalus nipponicus

Cybocephalidae Coleoptera (2)

Ακμαίο
κατατρώγει
κοκκοειδές

Προνύμφες
κατατρώγουν
αλευρώδεις

Εξαπόλυση

Cicindelidae

Lepidoptera

- Λίγα είδη είναι αρπακτικά επί κοκκοειδών, αφίδων και άλλων μικρόσωμων και βραδέως κινούμενων εντόμων
- Μερικά είδη Lycaenidae τρέφονται από είδη Pseudococcidae, Cicadellidae, Membracidae και προνύμφες Formicidae
- Αρπακτικά είδη υπάρχουν και στις Οικογένειες Heliodinidae, Psychidae, Oletherutidae, Pyralidae, Noctuidae

Βιβλιογραφία

- Ανώνυμος, 2000. Βιολογική καταπολέμηση εντόμων-εχθρών των καλλιεργειών (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις). Εργαστήριο Γεωργικής Ζωολογίας & Εντομολογίας, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. 28 σελ.
- Λυκουρέσης Δ.Π., 1995. Ολοκληρωμένη αντιμετώπιση εντόμων-εχθρών των καλλιεργειών (Παραδόσεις εργαστηριακών ασκήσεων). Εργαστήριο Γεωργικής Ζωολογίας & Εντομολογίας, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Παπαβλασόπουλος Α.Κ., 2001. Σημειώσεις στα εργαστήρια Ολοκληρωμένης Φυτοπροστασίας. ΤΕΙ Ηπείρου, 72 σελ.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Τεχνολογικό Ίδρυμα Ηπείρου. Δρ Δήμητρα Ζωάκη
Μαλισιόβα.

Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία Εργαστήριο. Αρπακτικά εντόμων
B.

Έκδοση: 1.0. Άρτα, 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<<http://eclass.teiep.gr/courses/TEXG105/>>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές [1] ή μεταγενέστερη. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, Διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Δρ Αντωνόπουλος Δημήτριος

Γεωπόνος-Φυτικής Παραγωγής ΓΠΑ

Γεωπόνος-Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας ΓΠΑ

ΕΠΠΑΙΚ ΑΣΠΑΙΤΕ

ΜΔΕ (MPhil) Φυτοπροστασίας ΓΠΑ

ΜΔΕ (MSc) Ασφάλειας Τροφίμων WUR

ΔΔ (PhD) Φυτοπαθολογίας ΓΠΑ

Μετα-ΔΔ (Post-Doc) Φυτοπαθολογίας NCSU USA

Μετα-ΔΔ (Post-Doc) Φυτοπαθολογίας ΓΠΑ-ΙΚΥ

Άρτα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

